

De dansande andarnas skog

I filmaren Linda Väströms dokumentär får vi möta Aka eller Mbendjefolket, som bor i världens näst största regnskog i Kongo-Brazzaville. I filmen skildras deras kultur och vardagsliv innan skogen avverkas och deras värld förändras.

Sista sidan

www.miljomagasinet.se

Partipolitiskt, religiöst och fackligt oberoende

Miljömagasinet

Alternativet i svensk press

15 kr 29 november 2013 årg 33 nr 48

Ett klimatsmart julbord

Julbordet kan bli en utmaning för den som vill fira en grön jul. Köttbullar och skinka hör till den mat som påverkar vår miljö allra mest. Men det behöver inte vara svårt. **Sid 3**

Sen varning om p-piller

Kvinnor som väger över 75 kilo riskerar att bli gravida även om de tagit ett akut-p-piller – effekten av vissa sorter blir nämligen sämre ju mer kvinnan väger. **Sid 3**

Blandat resultat av COP19

FN:s klimatförhandlingar i Warszawa slutade på ett dramatiskt sätt under lördagkvällen i diskussioner mellan USA:s klimatförhandlare Todd Stern och Sai Novoti som representerade G77-länderna. **Sid 4**

Klyftor ett stort hot

Växande inkomstskillnader kan utgöra ett stort hot mot den sociala stabiliteten i många länder runt om i världen under det kommande året. Det visar en ny rapport från Världsekonomiskt forum. **Sid 5**

Facket för papperslösa

Fackföreningarna börjar få upp ögonen för de papperslösa arbetarna i Sverige. Mänskliga rättigheter gäller för alla, även den som är papperslös, menar Samuel Engblom, jurist på TCO. Frågan diskuterades på ett av alla seminarier under MR-dagarna i Stockholm. **Sid 6**

Unsuik Chin i Stockholm

Årets tonsättarfestival ägnades sydkoreanska Unsuik Chin. Hon fick sitt genombrott 1991 och har sedan dess fortsatt att komponera i många olika genrer, från piano och elektroakustiska verk till solokonsert och opera. **Sid 11**

En nutida mystiker

Hans Hof var präst och professor i religionsfilosofi. Han var en framstående och aktad tolkare och kännare av människosyn och medvetande i religiös mening och introducerade zenmeditationen i Sverige. **Sid 12**

*Kvinnor
för fred*

I veckans nummer har Miljömagasinet ett samarbete med organisationen Kvinnor för fred. Medlemmar i Kvinnor för fred får denna tidning. På de fyra mittensidorna kan Miljömagasinet läsare ta del av Kvinnor för freds material. **Sid 7-10**

En helg för fred

Sid 8-9

På marken syns "Nuclear grass", en installation av den tyska konstnärinnan Anna Malt. Den symboliserar den osynliga radioaktivitet som faller ner över jorden.

Sprid glädje och kunskap!

Låt en vän eller släkting upptäcka vår gröna nyhetstidning för en socialt och ekologiskt hållbar värld.

Ge bort en halvårsprenumeration av Miljömagasinet (25 nummer) för endast 190 kr (ord. pris 295 kr)

Använd talongen på sidan 15, ring 08-640 82 80 eller mejla prenumeration@miljomagasinet.se.

Kvinnor för fred

*För fred på kvinnors villkor – för fredliga konfliktlösningar
Information och studier om fredsfrämjande utveckling*

SAMLA-möte på folkhögskola

Den 9 november sammanträdde Kvinnor för freds styrgrupp SAMLA på Färnebo folkhögskola. Mötet förlades dit eftersom Kvinnor för fred är en av huvudorganisationerna för skolan med en plats i styrelsen. I samband med mötet hade Kvinnor för fred och medlemmar från Folkkampanjen mot kärnkraft-kärnvapen bjudits in till en kortkurs som handlade om Nato, drönare och övningar i icke-våld (läs mer i artikeln av Rosie Björkman på nästa upplag). Flera av skolans elever var närvarande på kursen.

Foto: Gun-Britt Mäkitalo

Kvinnor för freds styrgrupp möttes denna gång i samband med en kurs om Nato, drönare och icke-våld. På bilden Sylvia Rönn, Edla Lanto, Lena Angviken och Lena Steinholtz Ekecrantz.

Rapporter till SAMLA gavs om bland annat efterspelet till Kiruna-konferensen i juni. Till exempel har Kvinnor för fred sänt ett brev till justitieminister Beatrice Ask med frågor om det lagliga i att en mexikansk konferensdeltagare kvarhölls på Arlanda, där han utfrågades om konferensens innehåll, finansieringen, deltagarna med mera.

Som en följd av konferensen har också ett brev sänts till de politiska partierna med frågor bland annat om hur Esrange i Norrbotten bör och ska användas.

Under veckan *Keep Space for*

Peace hölls ett möte på ABF-huset i Stockholm om drönare. Representanter från S, MP och V var närvarande. Mötesdeltagarna, cirka 30 personer, antog ett uttalande mot USA:s drönarattacker mot Pakistan som vi uppmanar Sveriges regering att överlämna till FN:s Generalförsamling inför diskussionen där i samband med Pakistans premiärministers besök i USA.

En SAMLA-medlem har besökt Ångströmlaboratorierna

som hör till Uppsala Universitet för att diskutera de minisatelliter som utvecklas där. Forskningen är världsledande och finansieras delvis av pengar från USA. Satelliterna kan fungera på mycket höga höjder och tål extrema miljöer.

Till Inspiration världen 12/10 i Stockholm hade Kvinnor för fred bjudit in Duncan Campbell, brittisk journalist, som talade om Sveriges centrala roll i avlyssningen av oss alla. Han intervjuades av flera tidningar.

På Mynttorget i Stockholm har hållits flera entimmarsdemonstrationer mot avlyssningen den senaste månaden. Ytterligare en äger rum den 22/11, kl 12-13.

Några Kvinnor för fredmedlemmar kommer att åka till Berlin i december för att delta i en demonstration mot drönare.

Ett möte kommer att äga rum den 16/12 på Mynttorget inför omröstningen i riksdagen om den fortsatta insatsen i Afghanistan.

Årets ansökan om organisationsbidrag för 2014 har sänts in till Ungdomsstyrelsen/Kvinnors organisering. Besked väntas i början av nästa år.

KFF

Protester i Kiruna

Foto: Gun-Britt Mäkitalo

Kvinnor för fred stod på trappan till kommunfullmäktige när en motion om krigsövningar i fjällen stod på agendan.

September tog kommunfullmäktige i Kiruna upp en motion skriven av en miljöpartist 2011. Den handlade om att inte tillåta att våra fjäll används för militärövningar. Edla Lantto, Anniki Kivijärvi och undertecknad stod på stadstrappan och delade ut Kvinnor för freds tematidning om förändringen av svensk säkerhetspolitik samt flyers om övningen som pågick just vid denna tid.

Miljöpartisten pratade om sin motion och sa "vi blev påmindas om dessa övningar när vi gick in, av Kvinnor för fred som stod och delade ut flyers".

Diskussionen i fullmäktige blev het och Knegarpartiet och Miljöpartiet skulle skriva fler motioner.

Vänsterpartiet är också emot Natoövningar i fjällen.

Gun-Britt Mäkitalo

Foto: Lena Steinholtz Ekecrantz

På Mynttorget i Stockholm har Kvinnor för fred haft flera demonstrationer mot avlyssningen. Ytterligare en äger rum den 22/11, kl 12-13. På bilden Agneta Norberg och Sylvia Rönn.

Vill du bli medlem och stötta fredsarbete och kvinnors rättigheter lokalt och globalt?

Årsavgiften är 170 kronor, som stödmedlem betalar du 100 kronor per år.
Sätt in pengarna på plusgirokonto: 439 12 25-2. Glöm inte att ange namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress.
Läs mer om vårt arbete på www.kvinnorforfred.se.
Adress: Hammarby allé 93, 4 tr, 120 63 Stockholm
Telefon & fax: 08-667 97 27, mobil 076-117 97 27
E-post: kff@telia.com

I ett samarbete med Miljömagasinet ger Kvinnor för fred denna vecka ut sin medlemstidning. Den kommer ut fyra gånger om året. Ansvarig utgivare är Eva Wilks.

Om krig som norm och en

Under andra helgen i november ordnade Kvinnor för Fred och Folkkampanjen mot Kärnkraft och Kärnvapen ett seminarium på Färnebo folkhögskola i Gästrikland. Rosie Björkman förde dagbok och berättar här om två spännande dagar, fyllda med samtal och intressanta föreläsningar.

Deltagare bestående av representanter från olika delar av Sverige började samlas redan på fredagskvällen, vi inkvarterades i rum som vanligtvis tillhör eleverna på Färnebo folkhögskola. Kvällste med smörgåsar intogs.

Lördagen började med ett möte för Kvinnor för fred styrgrupp Samla. 12 kvinnor från Laholm, Sundsvall, Uppsala, Kiruna, Göteborg, Hudiksvall och Stockholm fanns på plats.

Efter en god lunch var det Maj Britt Theorins tur att föreläsa. Då deltog också några av skolans elever. Maj Britt fängslade åhörarna med att först berätta bakåt:

”Alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i krig” var den klassiska formuleringen i många år för svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Bakgrunden är flerfaldig. Under andra världskriget deklarerade sig Sverige neutralt, förblev efter det neutralt och fick en plats på den internatio-

nella arenan med vår alliansfria politik.

Om kvinnorörelsen

Så berättade Maj Britt Theorin om den aktiva kvinnorörelsen på 30-talet i Sverige, som kallades för ”Kvinnornas obehövade revolution mot krig.” Alva Myrdal var delegat och krävde stopp för all vapenexport och arbetade för fredsutbildning i skolorna. Inga Thorsson förde redan på 30-talet fram kravet om omställning av militär produktion till civil. Sina förslag tog de sedan med sig i sitt konkreta arbete i Genève och FN på 60- och 70-talen. Vad har hänt sedan dess? Varför kan man överhuvudtaget ifrågasätta svensk alliansfrihet i dag?

”Efterkrigstidens största utrikespolitiska misstag” kallade förre försvarsministern Thage G Petersson och Anders Ferm Sveriges deltagande i Afghanistan. De fortsätter: ”Vi är i färd med att förverka det förtroende hos

Arabella Lyons framförde en pjäs som genererade frågor.

Rollspel som ger självkännedom, en

de svaga i världen som det tagit oss årtionden att bygga upp. Vårt deltagande i Afghanistan handlar inte om fredsbevarande eller om att FN vädjat till oss att delta. Det handlar inte heller om internationell solidaritet eller att dra sig undan vårt internationella ansvar, som man försökt inbilla oss. Solidaritet med vem kan man fråga sig. Solidaritet med det afghanska folket? Som lakejer för USA:s krig?”

Om krigsövningar

Sedan blev det Ingela Mårtenssons tur. Rubriken på hennes

föreläsning var: Är krigsturism en bra affärsidé? Hon berättade om Operation Snö – Mörker – Kyla, en ny svensk, och enligt vår regering, ”bra” affärsidé som innebär att hyra ut bland annat Norrbotten för krigsövningar, både till Nato och till andra länder som USA. Sedan dess har det blivit fritt fram att övnings-skjuta i olika känsliga svenska miljöer. Stora mängder bly och koppar kommer att släppas ut, och släpps ut. Som det är i nuläget är miljödepartementet dessutom underordnat försvarsdepartementet.

I tysthet sker en förändring i Sveriges freds och säkerhetspolitik. Nu ska vi profilera oss på det militära området. Vi har deltagit med krigförande styrkor i Afghanistan till exempel. Och kriget i Libyen var en övning med Nato inför kommande krig och en marknadsföring av svenska vapen. Se här vad bra Jas fungerade! Det ingår i regeringens strategi för internationellt samarbete att Sverige ska utmärka sig som en duktig militär samarbetspartner och upplåta svensk mark för utländska militärövningar.

Lyktvandrare för kärnkraft

På Allhelgonafton, den första november, anordnade Kvinnor för fred och Folkkampanjen mot kärnkraft och kärnvapen en lyktvandring till Forsmark för kärnkraftens offer. Man ville samtidigt uppmärksamma offren för kärnvapen, provsprängningarna och, inte minst, de skadade och döda på grund av DU-vapen, depleterat uranium. Allhelgonafton har en stark symbolisk laddning och var därför ett självklart val av dag.

I fjol, när lyktvandringen anordnades för första gången, försökte man vandra till kärnkraftverket i Forsmark, närmare bestämt till parkeringen och busshållplatsen utanför reaktorerna 1 och 2. Tanken var att gemensamt manifestera Allhelgonaftonens betydelse för alla okända offer för kärnkraften.

Den har nu krävt vida fler liv än kärnvapnen, vilket för många är förvånande och okänt. Här räknas spridningen av radioaktiva partiklar från havererade reaktorer in och de kontinuerliga

utsläppen från kärnkraftverkens dagliga drift.

Förra året gick man till fots mot reaktorerna, men stoppades på gränsen till området. Påföljande ljusständning och minnesstund, som i fjol var planerad och bestämd till Forsmarks kyrka, blev även den stoppad. Prästen i församlingen hade tidigare accepterat evenemanget i sin kyrka, men mindre än två dagar före lyktvandringen lät han meddela, att minnesstunden inte var lämplig i hans kyrka.

Han menade, att kyrkan då skulle stänga ute vissa grupper av människor. På den direkta frågan om han varit i kontakt med kärnkraftindustrin svarade han jakande. En stämningsfull minnesstund med ljusständning och musik kunde ändå, trots det korta varslat, genomföras i en närbelägen skola/ateljé.

I år valde Kvinnor för fred och Folkkampanjen mot kärnkraft och kärnvapen därför att ta Upplands lokaltrafiks (UL) linjebuss 855. Den stannar vid Forsmarks reaktor 1-2 och 3, som står angivna som hållplatsnamn och har samma utseende som alla andra håll-

platser inom UL:s regiontrafik. Dessa två hållplatser är belägna inom skyddsobjektets område. Samtliga resenärer måste färdas genom skyddsområdet antingen man ska till kärnkraftverket och stiger av på hållplatsen eller ska vidare.

Buss nummer 855 trafikerar sträckan Östhammar – Tierp och tillbaka, 19 gånger varje vardag. UL:s Trafikupplysning svarade vid förfrågan under lyktvandringens planering, vid biljettköpet och påstigningen i Gävle respektive Uppsala att avstigning vid hållplats Forsmark 1-2 var självklar om bara giltig färdbiljett var löst.

Innan bussen nådde fram stoppades den av vakter på gränsen till Forsmarks skyddsområde. Vakterna som klev ombord efterfrågade samtliga passagerare om passerkort. Därefter beordrades alla bryskt att lämna bussen. Även de passagerare som skulle vidare till Skärplinge och Tierp tvingades stiga av i regnväder och mörker.

De 22 personer som ville genomföra manifestationen beskrev tydligt att gruppen enbart ämnade röra sig vid hållplatsen

Forsmark 1-2 under tystnad och med tända lyktor för att en halvtimme senare vandra tillbaka.

Genmålet blev ”Nej – detta är ett skyddsobjekt”. På plats fanns polis, extrainkallade vaktstyrkor och flera personer i ledande befattningar inom Vattenfall. Kommunikationschefen vid Forsmarks Kraftgrupp, Claes-Inge Andersson var på plats, och enligt honom var det hela en stickprovskontroll. Busschauffören sa dock, att han aldrig varit med om detta tidigare. Gruppen valde då att med tända lyktor vandra tillbaka cirka tre kilometer till en annan hållplats för vidare färd tillbaka.

Efter halva sträckan kom raden av lyktvandrare, med vaktbilar vid sidan och bakom, in på en cirka trehundra meter lång sträcka med omfattande nybyggnation av åtta körfält i bredd på den befintliga vägen. Här dök plötsligt en man upp och fotograferade var och en av lyktbärarna med blixtpå mycket nära håll. ”Plötsligt stod han bara där tätt inpå mig och slog tre blixtrar rakt i ansiktet”. Ingen förfrågan eller förklaring gavs. När en av de fotograferade undrade vem han

Mica Lisitschkin och Annika Spalde tänds en lykta.

En lektion i fredsaktivism

En "aktivist" förs bort av polisen.

Maj Britt Theorin om säkerhetspolitik och kvinnorörelsen.

Och så kom det att handla om drönare, det senaste förstörelsevapnet som blir mer och mer populärt att använda sig av, i Afghanistan, Irak, Libyen, Pakistan, bland annat. Sveriges regering vill medverka i tillverkning av den senaste drönaren Neuron, där våra politiker vill lägga in 750 miljoner av skattebetalarnas pengar.

Krig normaliseras

Allt detta rimmår dåligt med att verka för fred och stabilitet i världen – något som en gång var kännetecknande för Sverige.

Att krig normaliseras är det största hotet. Men vi ska komma ihåg att krig beslutas av människor och kan stoppas av människor. Fredsfrämjande insatser, konfliktförebyggande arbete och en aktiv global fördelningspolitik är de främsta verktygen att komma till rätta med terrorism, inte krig. Internationell lag och mänskliga rättigheter måste försvaras.

Thage G Peterson: "Militären och försvarspolitik har baxat oss fram till Natos port utan offentlig debatt. Det finns bara ett problem. Bara 1 av 5 svenskar

vill att vi ska gå in i Nato. Den säkerhetspolitik som politiker, militärer och media håller på att genomföra saknar folkligt stöd och förankring. Antingen får man ändra politik eller skaffa ett nytt folk", slutar Thage G Peterson.

Men det är också så att regeringen har fria händer när ingen reagerar emot. Det är vår uppgift, kvinnor som män av folket, att säga ifrån!

Efter middagen visade Annika Spalde från nätverket Ofog och kollektivet Gandhi en film om civil olydnad som hette: Vårt

brott heter ansvar. From Sweden with love. Sedan fick vi göra en övning som kallades: "Vinden blåser...", och efter det fick vi fundera på vad civil olydnad innebar för oss och göra en övning runt det. Vid elvatiden ramlade vi alla i säng.

Söndagen började med att vi fick en lektion i fredsaktivism av Annika Spalde. Efter teoretisk genomgång gav hon oss ett scenario, sedan fick vi spela rollspel. Vi delades upp i två grupper om åtta kvinnor, varav en skulle vara observatör, tre aktivister, två väktare och två poliser. Efter rollspelet fick vi reflektera över hur vi personligen skulle kunna tänka oss att använda civil olydnad i arbetet för fred. Det var väldigt lärorikt. Vi konstaterade ett spirande samarbete mellan Kvinnor för fred och nätverket Ofog.

Röster från mödrar

Efter lunch kom Arabella Lyons från Folkteatern i Gävleborg. Hon spelade en kort pjäs som hette "Seven Jewish Children", skriven av Carol Churchill. Det var röster från mödrar i Israel som försökte förklara för sina barn om konflikten mellan Palestina och Israel. Även i detta moment deltog elever

från Färneboskolan. Pjäsen grep oss alla djupt. Vi kunde alla känna den sorg kvinnornas röster i pjäsen förmedlade. Just i det ögonblicket kändes det rätt att förmedla en profetia uttalad av Ruby Morning Star, Hopi, främste sierska i Kristallskallesällskapet:

"Vi är alla drömmare, och just nu drömmar vi en kollektiv mar-dröm. Kan det tänkas att den sorg vi alla känner i våra hjärtan över hur illa världens barn far, kan få oss att vakna ur mar-drömmen för att istället börja drömma en dröm om fred?"

En lyckad helg

Allt som allt var det en väldigt lyckad och givande helg. Elev-erna och de som jobbade på Färnebo Folkhögskola tog mer än väl hand om oss, vi reste därför från mätta och belättna. Kvinnor för fred kan se fram emot en inbjudan att träffa eleverna där igen snart, kanske redan framåt våren. Jag är säker på att jag talar för alla som var med när jag tackar, både för Färnebo Folkhögskolas gästvänlighet och My Leffler och Astrid Möller för bra och spännande programplanering.

Text: Rosie Björkman
Foto: Gun-Britt Mäkitalo

Informationschefens offer stötte på patrull

var och varför han tog kort, blev svaret "platschef här på vägbygget och det blev ändå suddigt!". Man kan ställa sig frågan: Vad gör en "platschef" på en övergiven arbetsplats i mörkret vid 17-tiden en Allhelgonafton och varför fotograferar han 22 fredligt lyktvandrande "terrorister"? Dessutom var och en för säkerhets skull!

En berörande minnesstund med ljusständning för kärnkraftens offer hölls i Drottninggatans bokhandel i Uppsala under kvällen. Annika Spalde, fredsaktivist och författare, reflekterade över kopplingen mellan kärnkraftens och moderna krigs förödande effekt på mänskligheten. Hoppfull och stark musik framfördes av Charlotte Magnusson med flöjter och sång, samt Peter Frykholm på kontrabas. Första låten var en "uppkäftig" schottis, som hon tillägnade "lyktvandrare, som vågar vara uppkäftiga och gå emot etablissemanger".

Vid uppföljning påföljande vecka är UL:s informationschef, Sture Jonsson, ovetande om vad som inträffat och ber att få återkomma när han kontrollerat uppgifterna om busstoppet.

Han ringer upp några timmar senare och berättar, att "det hela är en ny kontrollrutin, som innebär att alla fordon ska kunna stoppas och kontrolleras".

Hur ny är denna rutin?
"Den inleddes i slutet av förra veckan (samma vecka som lyktvandringen). Våra trafikplanerare har resonemang med Forsmark då det här kan påverka tidtabellen. Vi ska snart gå i tryck med den nya och måste få klarhet vilken effekt det här får".

Informationschef Claes-Inge Andersson, Forsmarks Kraftgrupp, berättar att nybyggnationen med de åtta körfälten strax söder om skyddsområdet "ska fungera för fordonskontroll, det vill säga en förstärkning av det fysiska skyddet. Här gör vi en anpassning till den kravbild som finns internationellt." På förfrågan vem platschefen för byggnationen var, svarar han att detta vill han inte uppge och att "gruppen måste ha missuppfattat att någon sådan fanns på plats på helgdagskvällen".

Claes-Inge Andersson säger, att "de som ska kliva av bussen vid reaktorerna måste ha ett legitimt ärende".

Är det inte legitimt att uttrycka en annan åsikt än kärnkraftindustrins på allmän busshållplats? Nämnas kan, att, enligt tidtabellen stannar bussen här närmare fem tusen gånger per år, och har gjort så under lång tid.

– Det beror på, att Forsmark är ett skyddsobjekt. Det har

inget att göra med om deras motiv är att tända lyktor eller göra överkan, säger han.

Är uppsättet med andra ord utan betydelse, när skyddsobjektets säkerhet utformas?

Lyktvandrarerna menar att det är allvarligt när kärnkraftindustrin behandlar dem som har en

annan uppfattning om verksamheten och dess farlighet som presumtiva terrorister. Det är en begränsning av yttrandefriheten och därmed ytterligare ett slag mot demokratin.

Text och foto: My Leffler

Linnea Andersson, Petra Modée, Kirsti Koltoff och Ann-Britt Lagerwall reste långväga men fick inte möjlighet att hedra kärnkraftens offer på det sätt som var planerat.

Kvinnors arbete för fred

Socionomen och fredsforskaren Kerstin Schultz, föreläste tidigare i höst på Kulturhuset Kajutan i ett arrangemang av Fredsrörelsen på Orust. Temat var kvinnliga fredsröster från inbördeskrig och våld i Afrika.

Föreläsningens rubrik utgör en plattform för Kerstin Schultz inledande mening:

”De kvinnliga fredsrösterna talar ett helt annat språk ifråga om lösningar på krig, än vad vi medborgare får ta del av i olika massmedia. Där hörs männens och USA:s röster och vedergällning betraktas av dem som en självklarhet. Men kvinnorna har höjt sina röster och fått goda resultat”.

Kerstin Schultz har stor kunskap om utvecklingen i Liberia och det starka fredsarbete som kvinnorna genomfört där. Hon nämner de samtal hon haft med flera av presidenten Ellen Johnson Sirleafs kvinnliga ministrar, vilka beskrivit metoden för förändringsarbetet mot fred.

Viktig är insikten bland de liberiska kvinnorna, att allting inte kan ändras på en gång, att positionerna får flyttas fram sakta, ”bit för bit”.

Vitalitet och kraft

Kerstin Schultz visar oss en videoupptagning av Leymah Gbowee, som 2011 fick Nobels fredspris tillsammans med Ellen Johnson Sirleaf och Tawakkul Karman. Hennes vitalitet och kraft framgår tydligt. Vi får också se en kort amatörfilm från Kongo, en realistisk bild av

en kaotisk mördarsituation, där unga pojkar med Kalashnikov-gevär som leksaker, skjuter vilt omkring sig in i folkmassor.

Både denna film och de krigsskildringar vi brukar få ta del av inger stort missmod och tvekan om att något kan förändras.

Kerstin Schultz visar sedan en sammanställning av Internationella samfundets standardinsatser vid alla slags konflikter:

- Fredssamtal
- Eldupphör
- Fredsoverenskommelser
- Avväpning
- Demobilisering och återintegrering av flyktingar och soldater
- Sannings- och försoningskommissioner
- Allmänna val
- Reträtt av internationell inblandning

Ett samhälles historia, säger Kerstin Schultz, dess kulturella situation och lokala levnadsregler bestämmer hur det konkreta fredsarbetet på basplanet bäst sker – därför blir ofta utomnationell inblandning inte någon framgångsrik lösning. Civilsamhället måste få en plats i allt fredsarbete.

Kvinnors roll i krig

Kerstin Schultz har stor kunskap om kvinnors betydande men

obekräftade och osynliga roll i krig. Kvinnorna bevarar en basstruktur för samhällets både överlevnad och fortbestånd, de mobiliserar livskraften, tar hand om barnen, sörjer för mat och sjukvård, ofta med mod och okonventionella metoder. De använder helt enkelt sin lokalkännedom, har informationskanaler, som till exempel inte FNs fredsarbetare förfogar över.

En ickevåldslig protestform är att många kvinnor samlas, sitter eller står tyst och stilla. Soldater och poliser blir ofta förvirrade och handlingsförlamade: Vad gör man med kvinnor som inget gör? Vedergällning mot dem kan inte tillämpas. Kerstin Schultz exemplifierar från Indien, där vattenförsörjningen vid ett tillfälle fått en lösning genom en sådan ickevåldsaktion.

Kerstin Schultz redovisar flera fredsorganisationer, som arbetar enligt denna ickevålds-princip.

Kvinnor i svart startade i Israel 1988. Palestinska och israeliska kvinnor genomför tillsammans tysta protester varje fredag mot ockupationen. Liknande skedde i Serbien och var av betydelse för försoningsprocessen där.

Kvinnor i vitt

En viktig medborgarrättsrörelse är ”Kvinnor i vitt”. Leymah Gbowee är traumapedagog och aktivist och har organiserat många kvinnor i denna rörelse genom att gå runt med flygblad till kyrkor och moskéer. Kerstin Schultz ger oss en djupare beskrivning både av hur kvinnors identitet stärktes i denna gemenskap samt av hur själva det stora ickevåldsarbetet bedrevs – för att nå fram till freden i Liberia, 2003.

Stora grupper av kvinnor, i vita T-shirts, ockuperade till exempel fiskmarknaden i Monrovia, dag efter dag, stillasittande med böner och sånger och med ett enda stort, envist krav på FRED NU. De ockuperade en fotbollsplan som presidenten dagligen for förbi, och de vällde ut på gator och torg, trots att presidenten Charles Taylor förbjudit detta. De krävde att få

Foto: Sören Sommelius

Kerstin Schultz har stor kunskap om förändringsarbete för fred och menar att man måste utgå från kulturen och det lokala.

träffa honom personligen för att förhandla om fred. Efter denna envisa uttrötningstaktik fick de till slut audiens. Motkravet blev dock, att kvinnorna också måste förmå rebellerna att komma till förhandlingsbordet. Med detta lyckades de. Förhandlingar kom igång i Ghanas huvudstad Accra.

Kerstin Schultz ger oss en brännande bild av hur svår och näst intill omöjlig ändå denna process var. Hon berättar om hur desperationen steg och hur Leymah G företog sig en dramatisk, instinktiv tabubelagd handling, som innebar att hota med att klä av sig naken inför alla männen vid förhandlingsbordet om de inte skrev på ett fredsavtal. Den religiöst-mytologiska föreställningen bland befolkningen är, att mannen fått sitt liv av en kvinna, och om en kvinna tar av sig naken tar hon därmed tillbaka det liv hon gett mannen. Sådan makt har de vuxna kvinnorna. Detta agerande är ett tydligt exempel på att kulturell lokalkännedom har en betydelse och vikt, som en utomnationell ”hjälpare” aldrig skulle kunna bistå med.

Ett fredsfördrag skrevs till slut under men mycket arbete återstod att utföra.

Kvinnorna erbjuder hjälp

FN misslyckades med avväpning och demobiliseringen i det krigssargade landet. Kvinnorna erbjöd sin hjälp eftersom de hade den lokalkännedom som FN-personalen saknade. Men FN svarade kvinnorna att de kunde hantera situationen med hjälp av experter från Kosovo. Situationen urartade och strider blossade upp – då kallade man på kvinnorna som redde upp situationen på bara några dagar. Men det behövdes mer nytänkande och okonventionella metoder för att ena landet efter årtal av inbördeskrig. Leymah drev på att

rebellerna måste återintegreras och lade ner mycket arbete på att kontakta och samtala med dessa unga krigare. Leymah och hennes kvinnor i vitt lyckades också mobilisera kvinnorna att gå och rösta, vilket resulterade i valet av Ellen Sirleaf Johnson, Afrikas första kvinnliga president.

Kvinnorna får priser

Kerstin Schultz ställer frågan till auditoriet, ”Vad händer med kvinnor som arbetar aktivt för fred och uppnår resultat och som vill ha makt och inflytande?” ”Jo, dom får priser”. Trots att FN år 2000 antog resolution 1325 som betonar vikten av att kvinnor deltar på alla beslutsnivåer i förebyggande arbete, hantering och lösning av konflikter.

Efter en kort paus sker återinsamling med många frågor.

De liberiska kvinnorna har visat vägen, varför finns inte motsvarande krafter i Syrien, varför samlar vi oss inte, från många länder, som förfasar oss över vad som sker, i stora skaror och åker dit och uppträder ickevåldsligt? Finns det syriska organisationer, som man skulle kunna kontakta? Kongos situation blir belyst, hur kriget sammanhänger med de enorma naturtillgångarna, metaller och diamanter. Vad betyder det att Sverige i förhållande till sin folkmängd är tredje största vapenproducerande land i världen?

Ett tema under frågestunden var att försoningsarbetet är en nödvändighet, att bekräftelse först sker av lidandet och orättvisorna men att båda sidor måste lyssna på varandras berättelser.

Dagens föreläsning har ett ofrånkomligt feministiskt perspektiv – det är kvinnor som skapat fred i Liberia – men det är en feminism, som ser samverkan mellan kvinnligt OCH manligt perspektiv som nödvändigt för en hållbar fred.

Birgitta Edvinson

Uthålligt arbete och mobilisering bland kvinnor låg bakom freden i Liberia och valet av Ellen Sirleaf Johnson som president.

Kvinnor för fred

- Bildades 1978 och är partipolitiskt och religiöst obunden.
- Anordnar kunskapsseminarier om bland annat kärnvapen, vapenexport och kränkningar av mänskliga rättigheter.
- Ger ut rapporter, böcker och häften.
- Påverkar regerings- och riksdagspolitiker genom uppvaktningar och skrivelser.
- Har planerat och deltagit i flera stora internationella fredsmarscher och kvinnokonferenser
- Arrangerar och deltar i demonstrationer.
- Håller i internationella kvinnoprojekt för fred och demokratisering i Israel/Palestina, Irakiska Kurdistan och Västsahara.
- Samarbetar med KFF i Norden, Nederländerna, Schweiz och Wafe i England.
- Arbetar aktivt för FN:s resolution 1325 – för att öka kvinnors deltagande i konfliktförebyggande och fredsbevarande arbete.
- Stöder OSSE:s arbete med konfliktlösning utan vapen.
- Stöder organisationer som arbetar mot hedersrelaterat våld.